

Hva skjer med pengene i Moss?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Moss-økonomien fant. Og Moss har en egen tvist: en by med skikkelige levekårsutfordringer som strammer hardt inn på det den selv kan styre, samtidig som den fortsatt må bære to dyre områder den i liten grad bestemmer over.

+1,9 %

så mye overskudd hadde kommunen i 2025 — etter et tungt 2024 med underskudd. Innstrammingen ser ut til å ha virket

−3,2 %

så stort var underskuddet i 2024. Det var driften — de daglige regningene — som løp foran inntektene, ikke en tom sparekonto

525 mill.

så mye kutter kommunen i 2025–2028: nedlagte barnehager, fritidstilbud og sykehjemsplasser. En by som strammer hardt inn

Tenk på kommunen som en husholdning: Moss «tjener» på skatt og overføringer fra staten. Det meste går til faste «regninger»: skole, barnehage, eldreomsorg, helse. I 2024 brukte familien mer enn den tjente to år på rad — ikke fordi sparekontoen var tom, men fordi de daglige utgiftene ble for høye. Da grep staten inn med en kontroll fordi neste års budsjett virket urealistisk. Familien strammet kraftig inn og fikk balanse igjen. Men to store utgiftsposter — hjelp til vanskeligstilte og barnevern — kan de ikke bare kutte i, for de styres av reelle behov og av loven.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Moss bruker mindre enn forventet på det meste — bortsett fra to ting

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Moss' faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Grunnskole	61 mill. mindre	Drives nøkternt — men karakterene er gode (43,6 grunnskolepoeng)
Eldreomsorg og hjemmetjenester	47 mill. mindre	Lå så vidt over året før — nå strammet kraftig inn
Barnehage	37 mill. mindre	Drives nøkternt — under forventet
Administrasjon («byråkratiet»)	32 mill. mindre	Under forventet
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	8 mill. mindre	Litt under forventet
Hjelp til vanskeligstilte (sosialhjelp)	24 mill. mer	Ett av to «dyre unntak» — drevet av reelle behov. Les neste side
Barnevern	33 mill. mer	Det andre dyre unntaket — tunge enkeltsaker. Les neste side

Det overraskende: Moss driver de fleste store tjenestene *billigere* enn det befolkningen tilsier — eldreomsorg, skole, barnehage og administrasjon ligger alle godt under forventet. Det er ikke fordi behovene er små, men fordi kommunen bevisst har strammet inn for å få økonomien i balanse. De to unntakene — sosialhjelp og barnevern — er de stedene der kommunen bruker mer enn forventet. Og det er nettopp de to områdene den vanskeligst kan kutte i.

Regnestykket viser altså en kommune som **skjærer ned på det den styrer, og bærer det den ikke styrer**. De to dyre unntakene handler ikke om sløsing — de handler om reelle behov og om lover kommunen må følge. Hvorfor det er slik, forklarer vi på neste side.

Hvorfor bruker Moss mer enn forventet på sosialhjelp og barnevern?

Moss er en by med havn og jernbane, men også med reelle levekårsutfordringer. På to områder bruker kommunen mer enn statens regnestykke forventer. Begge handler om behov og regler kommunen i liten grad styrer selv — ikke om at den deler ut penger lett.

Sosialhjelp: levekår, flyktninger og dyre langtidsmottakere

- **Mange trenger hjelp, og hver enkelt blir dyrere.** I 2024 betalte Moss ut 167,7 millioner i sosialhjelp — 25 millioner mer enn året før — til drøyt 2 000 mottakere. Høye levekostnader, høye renter og et stramt boligmarked gjør at flere blir værende lenge på sosialhjelp.
- **Mange flyktninger.** Moss har tatt imot mange flyktninger, blant annet etter krigen i Ukraina. Av sosialhjelpen i 2024 gikk 37 millioner til ukrainske flyktninger alene.

Barnevern: tunge enkeltsaker

- **Flere ungdommer på institusjon.** Barnevernet ble dyrere fordi flere ungdommer trengte plass på institusjon, fordi kommunen måtte leie inn konsulenter, og fordi den brukte private tiltak. Dette er tunge enkeltsaker som koster mye — ikke overforbruk på de enkle sakene.

Kort sagt: Det er ikke lokal raushet som gjør disse to områdene dyre i Moss. Det er en blanding av levekår, mange flyktninger, høye levekostnader og noen få tunge barnevernssaker — altså i stor grad forhold kommunen i liten grad bestemmer over selv. Behovet er reelt.

To varsko fra staten: I 2023 fant Statsforvalteren et lovbrudd ved NAV-kontoret: kontoret vurderte ikke godt nok hvilke behov **barn** hadde når familien søkte sosialhjelp. I 2024 fant staten et nytt lovbrudd i barnevernet: en sak om å føre et barn tilbake ble sendt for sent videre til den instansen som skulle avgjøre den — over et halvt år forsinket. Det betyr ikke at kommunen bruker for mye penger, men at akkurat de to tjenestene som forvalter disse pengene har stått svakere enn de øvrige — og at de mest sårbare, barna, ikke alltid har blitt sett godt nok.

De to dyre unntakene er altså ikke tegn på sløsing, men et speil av at en by med levekårsutfordringer også har innbyggere som trenger hjelp. Den utfordringen forsvinner ikke ved å kutte — den løses ved å se menneskene bak tallene, særlig barna.

Underskudd i 2024 — men ikke en tom sparekonto

–3,2 %

underskuddet i 2024 — driften
løp foran inntektene to år på rad

10,4 %

sparekontoen
(«disposisjonsfondet») —
innenfor det kommunen selv
mener er forsvarlig. Kassa var
altså ikke tom

75 %

kommunens lån målt mot
årsinntekten — også innenfor
kommunens egne mål. Gjelden
var ikke faretruende høy

Her er den ærlige historien. Moss havnet i trøbbel i 2024 — men ikke fordi sparepengene var brukt opp eller fordi lånet var skyhøyt. Begge deler lå innenfor kommunens egne grenser.

Det var driften som ikke gikk i balanse

Problemet var at de daglige utgiftene i tjenestene løp foran inntektene — to år på rad. I mai 2024 ble Moss meldt inn i et statlig kontrollregister som heter **ROBEK**. Men grunnen var ikke selve underskuddet: et politisk parti klaget inn neste års budsjett fordi det inneholdt store kutt som ikke var konkretisert — det var **urealistisk**. Staten gav klagen medhold, og kommunen havnet under kontroll. Etter at Moss strammet inn og laget et mer realistisk budsjett, kom den ut av registeret igjen samme år. Med andre ord: en advarsel om at planene måtte bli mer konkrete, ikke et konkursvarsel.

Harde, men målrettede kutt

For å få balanse vedtok kommunen et stort innsparingsprogram — rundt en halv milliard kroner i perioden 2025–2028. Det er ikke en «ostehøvel» som tar litt overalt, men **målrettede valg**: en barnehage legges ned, fritidstilbud og ungdomsklubber avvikles, et sykehjem reduseres med åtte plasser, to helsestasjoner slås sammen, og nytt bibliotek utsettes. Innstrammingen ser ut til å ha virket — i 2025 hadde kommunen igjen et lite overskudd (pluss 1,9 prosent). (Dette siste tallet er så ferskt at det bør dobbeltsjekkes mot det endelige årsregnskapet for 2025.)

Det paradoksale valget: Samtidig som Moss kutter hardt i tjenestene, *trapper kommunen ned sin egen eiendomsskatt* — med 10 prosent i året fram mot 2027. Eiendomsskatten ga 173 millioner kroner i 2024. Å redusere en egen inntekt mens man legger ned barnehager og fritidstilbud er et reelt valg som er verdt å være klar over. Å trappe ned er et fullt legitimt politisk standpunkt — men da bør det være tydelig hva som skal dekke gapet i stedet.

Det ærlige bildet er altså verken «Moss er blakk» eller «Moss har ingen problemer». Det er en by som kom i ubalanse fordi driften ble for dyr, som disiplinert har strammet inn på det den styrer,

og som fortsatt må bære to dyre områder den i liten grad styrer — samtidig som den faser ned en av sine egne inntekter.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2024 var det **minus** 3,2 % — altså underskudd. I 2025 var det **pluss** 1,9 % — et lite overskudd, etter den harde innstrammingen.

Driftsbåret underskudd

At det var de daglige utgiftene i tjenestene — ikke renter, lån eller en tom sparekonto — som løp foran inntektene. Det er denne typen underskudd Moss hadde i 2024.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Moss: 10,4 % — innenfor det kommunen selv mener er forsvarlig. Kassa var ikke tom.

ROBEK

Et statlig register over kommuner som må ha økonomien godkjent av staten. Moss var innom i mai 2024 — men på grunn av et urealistisk budsjett, ikke fordi pengene var slutt — og kom ut igjen samme år.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Moss rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at Moss driver det meste under forventet behov, men sosialhjelp og barnevern over.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Moss' gjeld tilsvarer rundt 75 % av en hel årsinntekt — innenfor kommunens egne mål.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan kreve inn på eiendommer. Moss har den (173 millioner i 2024), men har bestemt seg for å trappe den ned med 10 % i året fram mot 2027.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. (Overskuddet for 2025 er så ferskt at det bør avstemmes mot det endelige årsregnskapet.)

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Moss kommunes egne årsrapporter og budsjetter, statlige tilsyn og kommunerevisjonens rapporter. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Og når sosialhjelp og barnevern koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men at det finnes reelle behov bak tallene. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.